

Datum

2023-04-12

Vår referens

Helena Hansson

Utvecklingssekreterare

helena.hansson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Revidering av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt ASN-2023-2609

Sammanfattning

I ärendet lämnar arbetsmarknads- och socialförvaltningen förslag på revidering av *Riktlinje för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt*. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen förslag omfattar framför allt mindre förändringar av förtydligande eller redaktionell karaktär, men även anpassningar till ändringar av andra styrande dokument. Mot bakgrund av att det av departement och regering tillsatts utredningar under år 2022 som kommer beröra verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd bedömer arbetsmarknads- och socialförvaltningen att det kan bli aktuellt med en större översyn av riktlinjerna inför år 2025. De reviderade riktlinjerna föreslås träda i kraft 1 juni 2023.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden fastställer *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt* samt att de börjar gälla den 1 juni 2023.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden upphäver från och med 1 juni 2023 de tidigare fastställa *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt*

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Revidering Riktlinje för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt
- Förslag - Riktlinje för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt
- Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd Beslut ASN 211029

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-04-05

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-04-12

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-04-26

Ärendet

Ärendets aktualisering

Arbetsmarknads- och socialnämnden har enligt beslut av kommunfullmäktige 2017-06-21 (§ 148 (SKT-2017-501)) ansvar för *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för*

livsföring i övrigt.

Arbetsmarknads- och socialnämnden fattade senast 2021-10-29 beslut om revidering av *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt.* (ASN-2021-10619). Det slogs då fast att riktlinjen skulle följas upp senast 2022-12-31.

Nationella utredningar och avgörande som kan komma påverka ekonomiskt bistånd

I nationell kontext pågår flera utredningar som kan komma ha stor påverkan på socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd efter år 2024 vilket då troligen aktualiserar en mer omfattande förändring av nämndens riktlinjer.

Socialdepartementet initierade 28 april 2022 en utredning *Om aktivitetsplikten – deltagande i heltidsaktiviteter för rätt till försörjningsstöd.*¹ Utredaren har i uppdrag att föreslå hur en aktivitetsplikt kan konstrueras inom ramen för socialtjänstlagen. Förslaget ska bland annat omfatta möjliga sanktioner om en individ inte fullföljer planering eller om en kommun underlåter att erbjuda insatser. Utredningen ska slutföras under år 2023.

Regeringen tillsatte 14 juli 2022 en utredning om *Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande.*² Kommittédirektivet beskriver att utredaren bland annat ska

- analysera ekonomiska drivkrafter till arbete inom försörjningsstödet och bl.a. följa upp jobbstimulansen och undersöka möjligheten att införa en jobbpremie,
 - göra en översyn av kostnadsposter i riksnormen för att främja deltagande på arbetsmarknaden,
 - klargöra ansvarsfördelning och rollfördelning mellan staten och kommunerna för långtidsarbetslösa, bl.a. vid studier, i syfte att förbättra samverkan,
 - klargöra hur ett ändamålsenligt stöd kan säkerställas för personer som saknar sjukpenninggrundande inkomst, och
 - vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.
- Uppdraget ska enligt direktivet redovisas senast den 1 december 2024.

Arbete pågår även med att ta fram en ny socialtjänstlag, lagrådsremiss och proposition bedöms enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) komma under år 2024. I kommittédirektivet om översyn av socialtjänstlagen³ preciseras dock att de delar i socialtjänstlagen som avser ekonomiskt bistånd inte omfattas av utredningen.

I förhållande till avsnittet om *Skäliga boendekostnader* i nuvarande riktlinjer har Högsta förvaltningsdomstolen 7 december 2022 meddelat prövningstillstånd i ett ärende om ekonomiskt bistånd till boendekostnader för andrahandskontrakt. Frågan som aktualiserats är om rätten till ekonomiskt bistånd för kostnader för andrahandshyra är beroende av att uthyrningen godkänts av hyresvärden. Högsta förvaltningsdomstolens avgörande kan komma att aktualisera förändringar av nuvarande skrivningar i avsnittet *Skäliga boendekostnader*.

¹ [Uppdrag att utreda aktivitetsplikt - deltagande i heltidsaktiviteter för rätt till försörjningsstöd \(S 2022:E\) Kommittéberättelse 2022:SE uppdraget, se RK-beslut 2022-04-28 protokoll § 216 \(S2022/02323\) - Riksdagen](#)

² [Kommittédirektiv Öka drivkrafter m m \(regeringen.se\)](#)

³ [Översyn av socialtjänstlagen, Dir. 2017:39 \(regeringen.se\)](#)

Förvaltningens överväganden

Mot bakgrund av nämndens beslut om uppföljning av riktlinjerna har Arbetsmarknads- och socialförvaltningen under hösten 2022 sett över i vilken utsträckning det finns behov av revidering av riktlinjerna. I översynen har verksamhetsavdelningarna inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen samt avdelning hållbarhet, kvalitet och nämnd involverats för att uppmärksamma eventuellt behov av revidering.

I översynen av nämndens *Riktlinje för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt* framkommer för närvarande enbart behov av mindre ändringar och tillägg. Några ändringar föreslås med anledning av att nya övergripande styrdokument tillkommit som i vissa fall ersätter tidigare styrdokument. Andra ändringar föreslås med anledning av att förtydliga och göra skrivningarna mer relevanta för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd. Även fotnoter har setts över och omfattas av de förslag som lämnas. Ny dokumentmall för riktlinjer innebär att vissa textavsnitt flyttats till en ny inledande rubrik, *Beskrivning av riktlinjen*.

Förslag om revidering

I följande avsnitt beskrivs de revideringar som arbetsmarknads- och socialförvaltningen ser behov av. Förslag om revidering redovisas med hänvisning till sida i nuvarande riktlinjer samt den rubrik som föregår textavsnittet. Ändrade texter och formuleringar markeras nedan i **rött**.

I bilaga *Förslag reviderade riktlinjer* framkommer den utformning av riktlinjer som skulle gälla om nämnden fattar beslut om revidering enligt arbetsmarknads- och socialförvaltningens förslag.

Framsidan, Syftet med riktlinjen

Sista meningen. Ändrat ordval; **med** ersätter **mot**.

Riktlinjerna är ett förtydligande av hur arbetsmarknads- och socialnämnden ska tillämpa bestämmelserna och utgör ett ramverk för hur arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbete ska bedrivas effektivt och **med** kvalitet.

s. 3, Inledning

Rubriken **Inledning** stryks och texten i detta avsnitt inkluderas under rubrik **Beskrivning av riktlinjen** i förvaltningens aktuella dokumentmall för riktlinjer.

Texten i detta avsnitt är kvar i sin helhet under den nya rubriken *Beskrivning av riktlinjen*.

Ett nytt stycke läggs till i detta avsnitt under rubriken *Beskrivning av riktlinjen* med hänvisning till Malmö stads policy för mänskliga rättigheter.

I Malmö stads policy för mänskliga rättigheter beskrivs att verksamheten ska bedrivas med mänskliga rättigheter som grund och utgå från principen om icke-diskriminering.

Malmöbornas rätt till inflytande, självbestämmande och integritet ska respekteras. Ett likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande ska säkerställas i utförandet av verksamheten.

(Fotnot: [Mänskliga rättigheter - Malmö stad \(malmo.se\)](https://malmo.se/malmo-stad/malmo-stads-policy-for-manskliga-rattigheter))

s.3 Ekonomiskt bistånd

Förtydligande av fotnoter

Första stycket oförändrat
 Andra stycket: Prop. 1996/97 s. 62-63
 Tredje stycket: Prop 1996/97 s. 32, 72
 Fjärde stycket oförändrat

s. 4 Huvudmålet är egen försörjning

Andra stycket, första meningen. Principen om arbete först kursiveras för att träda fram som en fastställd princip (beslut av ASN 2018-03-21, ärende ASN-2017-1872).

Arbetsmarknads- och socialnämnden har antagit *principen om arbete först*.

s. 5 Dokument till stöd för handläggning av ekonomiskt bistånd

Avsnittet flyttas i sin helhet till dokumentets inledande del under rubrik *Beskrivning av riktlinjen* för att harmonisera med förvaltningens aktuella dokumentmall för riktlinjer. Rubriken *Dokument till stöd för handläggning av ekonomiskt bistånd* stryks.

Tillägg görs i andra stycket med anledning av nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer som trädde i kraft 1 november 2022.

Utöver socialtjänstlagen regleras socialtjänstens arbete inom ekonomiskt bistånd av en rad andra lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd, t.ex. förvaltningslagen (2017:900), offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), socialtjänstförordningen (2001:937) och *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39)*.

s. 5 Riktlinjernas syfte och innehåll

Inledande stycket stryks då stycket är identiskt med text under rubrik *Syfte med riktlinjen* på dokumentets framsida.

Arbetsmarknads- och socialnämndens riktlinjer utgår från lagar och andra dokument som reglerar kommunens arbete med stöd, utredning och insatser kopplat till ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna är ett förtydligande av hur Malmö stad ska tillämpa bestämmelserna och utgör ett ramverk för hur arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbete ska bedrivas effektivt och med kvalitet.

I övrigt flyttas texten i sin helhet från detta avsnitt till dokumentets inledande del under rubrik *Beskrivning av riktlinjen* för att harmonisera med förvaltningens aktuella dokumentmall för riktlinjer.

s. 6 Fortsatt disposition av riktlinjerna

Ändring av den inledande meningen:

Den fortsatta texten i dessa riktlinjer bygger på *av Socialstyrelsens definierade kvalitetsdimensioner för god vård och omsorg*.

Som ersätts med:

Den fortsatta texten i dessa riktlinjer bygger på *sex vedertagna kvalitetsdimensioner för god vård och omsorg*.

s. 6 Kvalitet

Ändring av andra stycket.

Skrivningar om Socialstyrelsens modell tas bort och hänvisning görs istället till förarbete. De sex olika kvalitetsdimensionerna beskrivs på samma sätt som tidigare.

Detta stycke stryks:

Socialstyrelsen har tagit fram en modell för kunskapsstyrning som beskriver metoder för att systematiskt utveckla, följa upp och utvärdera god vård.⁴ Modellen utgår från de mål och krav som ställs på god vård i lagstiftning och föreskrifter. Socialstyrelsen lyfter fram sex områden som viktiga förutsättningar för god vård.⁵ Dimensioner eller kvalitetsindikatorer som lyfts fram bedöms av arbetsmarknads- och socialnämnden vara lika relevanta för en god socialtjänst. God socialtjänst ska vara; kunskapsbaserad, säker, individanpassad, effektiv, jämlik och tillgänglig.

Nytt stycke:

Av förarbetena framgår att det är svårt att bedöma och definiera kvalitet i socialtjänstens olika verksamheter. Vad som är god kvalitet låter sig inte fastställas på ett entydigt och objektivt sätt.* Socialstyrelsen använder ofta sex vedertagna dimensioner för att beskriva kvalitet i socialtjänsten som är ändamålsenliga och relevanta för arbetsmarknads- och socialnämnden. Socialtjänst av god kvalitet ska vara; kunskapsbaserad, säker, individanpassad, effektiv, jämlik och tillgänglig.

Fotnot: (*) prop. 1996/97:124 s. 51 f

s. 7 Den bästa tillgängliga kunskapen

Första stycket under textrutan formuleras om för att göras mer lättläst.

Detta stycke stryks:

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska erhålla kunskap genom att arbeta i enlighet med gällande föreskrifter, riktlinjer samt annat vägledande kunskapsmaterial i enlighet med vad som angivits ovan.

Nytt stycke:

Genom att arbeta i enlighet med gällande föreskrifter, riktlinjer och annat vägledande kunskapsmaterial ska arbetsmarknads- och socialförvaltningen stärka kunskapen inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd.

s. 8 De enskildas situation, erfarenheter och önskemål

Översta stycket, sista meningen. Meningen ändras så att korrekt benämning av e-tjänsten Malmö stads hemsida används:

Därutöver inhämtas löpande enskilds synpunkter och klagomål systematiskt via **Synpunkter och klagomål på vård, omsorg och stöd** på Malmö stads hemsida.

s. 8 Systematiskt förbättringsarbete

Första stycket, sista meningen ändras så att hänvisningen till förvaltningens viktigaste processer stryks och ersätts med nedanstående som stämmer överens med formulering i nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Förvaltningens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete tydliggör att egenkontroller ska göras i den omfattning som krävs för att kvaliteten ska vara säkrad.

Tredje stycket, första meningen ändras då det är nämnden, inte förvaltningen, som fattar beslut om rutin för lex Sarah.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har en rutin för hantering av lex Sarah.

s. 9 Jämställd och jämlik vård

⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18636/2012-2-37.pdf>

⁵ <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17797/2009-11-5.pdf>

Första stycket stryks. Malmö stads tidigare utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering har upphört att gälla och ersatts av Malmö stads policy för mänskliga rättigheter. Policyn för mänskliga rättigheter omnämns, enligt detta förslag under den nya rubriken *Beskrivning av riktlinjen*. Nedanstående stycke föreslås därmed strykas:

Malmö stad har en utvecklingsplan för jämställdhetsintegrering. Den har som mål att alla verksamheter i Malmö stad ska arbeta för likvärdig verksamhet, service och bemötande, likvärdig myndighetsutövning och fördelning av resurser samt jämställd fördelning av makt och inflytande till alla kvinnor och män, flickor och pojkar.

Andra stycket, sista meningen stryks. Meningen är identisk med text i textruta direkt under rubriken.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska ha arbetssätt och verktyg som främjar en jämställd och jämlik handläggning och biståndsbedömning.

Nytt stycke efter andra stycket. Text om jämlik socialtjänst läggs till med hänvisning till Socialstyrelsens beskrivning av jämlik vård och omsorg.

Jämlik socialtjänst innebär att vården och stödet tillhandahålls och fördelas på lika villkor för alla oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. En grundläggande tanke är att socialtjänstens handläggning, stöd och insatser ska vara av god kvalitet och vara tillgänglig för alla som har behov av den. I diskrimineringslagen finns bestämmelser om förbud mot diskriminering inom socialtjänst med mera.

Fotnot: [Diskrimineringslag \(2008:567\) Svensk författningssamling 2008:2008:567 t.o.m. SFS 2022:848 - Riksdagen](#)

Fjärde stycket. Ändring av tempus då jämställda utbetalningar infördes år 2020. Beskrivning om att förvaltningen kommer att införa jämställda utbetalningar 2020 tas bort. Lång mening delas upp till två meningar.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen tillämpar jämställda utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Det innebär att hälften av det beviljade biståndet betalas ut till respektive partner när två personer gemensamt ansöker och beviljas bistånd.

s. 10 Individanpassad vård

Rubriken justeras till Individanpassad socialtjänst för att bättre spegla socialtjänstens verksamhet kopplat till ekonomiskt bistånd.

Individanpassad socialtjänst

s. 10 Individanpassad vård

Första stycket, *möjlighet* byts till *förutsättningar* i texten. *Förutsättningar* bedöms bättre beskriva att individen faktiskt, utifrån sin individuella förmåga, har möjlighet att vara delaktig.

Individanpassad socialtjänst innebär att stöd och insatser ges med respekt och lyhördhet för den enskildes specifika behov, förväntningar och integritet samt att den enskilde ska ges *förutsättningar* att vara delaktig i vården och planeringen av denna.

s.10 Delaktighet

Första stycket, första meningen efter textrutan. Individanpassad *vård* ersätts med individanpassad socialtjänst.

Individanpassad *vård* förutsätter att den enskilde personen är delaktig i utredning och insats. Hur personalen ska arbeta med detta tydliggörs i arbetsmarknads- och

socialförvaltningens upprättade processer.

s. 11 Samverkan

Tillägg. I syfte att även belysa att samverkan och samordning vid behov ska ske internt läggs följande stycke till under befintlig text.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska även samverka internt och samordna insatserna till enskilda eller en familj som har kontakt med flera verksamheter inom förvaltningen.

s. 11 Försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § med stöd av 4 kap. 3 § SoL

Andra stycket. Tillägg görs så att det framkommer att den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1 b § SoL benämns som jobbstimulans.

För att kunna tillgodoräkna sig inkomster av anställning enligt den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1 § SoL, *jobbstimulans*, krävs att den enskilde personen fått *försörjningsstöd* i sex månader i följd.

s. 11 Riksnorm

Andra stycket. I förhållande till skrivningarna i 4 kap. 3 § SoL har *hälsa* fallit bort från uppräknningen av vilka kostnader som riksnormen täcker. Skrivningen om barn- och ungdomsförsäkring står kvar mot bakgrund av Socialstyrelsens tidigare beskrivningar av vilka kostnadsposter som riksnormen ska täcka. I den utredningen om att *Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande* ingår att utredaren ska göra en översyn av kostnadsposterna i riksnormen.

Riksnormens poster är; livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, *hälsa och* hygien, barn- och ungdomsförsäkring, förbrukningsvaror samt dagstidning och telefon.

s. 13 Tandvård

Andra stycket. Förtydligande görs om att det är arbetsmarknads- och socialnämnden som fattar beslut om den åtgärdsförteckning som beskrivs.

Nödvändig tandvård avser sådan tandvård som framgår av den åtgärdsförteckning *som arbetsmarknads- och socialnämnden* beslutat om.

s. 15 Beräkning av inkomster vid ogiltig skolfrånvaro av barn och skolungdomar

Första stycket, sista meningen. Rättning av stavfel.

Barn och skolungdomar under 21 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för ska medräknas som *medlemmar* i föräldrarnas hushåll vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

s. 17 Begränsad rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen

Första stycket, tillägg efter andra meningen. Från verksamheten har lyfts att det bedöms relevant att göra ett tillägg i riktlinjerna som speglar vad som i praxis och förarbete⁶ definierar akuta situationer, något som även Förvaltningsrätten refererat till i ärenden som prövats där. Med akuta situationer avses sådana situationer som uppstår oväntat och oförutsett, men även andra situationer kan förekomma. Socialstyrelsen ger i *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* vägledning kring akuta situationer.⁷

Ny mening:

Vid utredning om bistånd i akuta situationer behöver, som alltid, bedömas om situationen

⁶ Prop. 2010/11:49, s 37

⁷ [Ekonomiskt bistånd – handbok för socialtjänsten \(socialstyrelsen.se\)](http://ekonomiskt.bistand-handbok.forsocialtjansten.se), s. 58

uppstått oväntat och oförutsett.

Andra stycket, första meningen. Revidering av stycket genom att landstinget byts ut till regionerna samt att lång mening delas upp i två meningar.

Tidigare skrivning:

Enligt lagen om hälso- och sjukvård till utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd ska **landstinget** erbjuda utlänningar som fyllt 18 år, och som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort och preventivmedelsrådgivning varpå behov av hälso- och sjukvård ska tillgodoses av Region Skåne.

Nytt stycke:

Enligt lagen om hälso- och sjukvård till utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd ska **regionen** erbjuda **viss vård till** utlänningar som fyllt 18 år, och som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller **författning**. **Vården** som ska erbjudas är **1)** vård som inte kan anstå, **2)** mödrahälsovård, **3)** vård vid abort och **4)** preventivmedelsrådgivning varpå behov av hälso- och sjukvård ska tillgodoses av Region Skåne.

Andra stycket. Länk till lagtext i fotnot (13) respektive korrigerig av och länk till fotnot (14) till förordning som styr kostnad för receptförskrivna läkemedel.

Fotnot 13: [Lag \(2013:407\) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd Svensk författningssamling 2013:2013:407 t.o.m. SFS 2019:958 - Riksdagen](#)

Fotnot 14: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1994362-om-vardavgifter-mm-for_sfs-1994-362

Konsekvensbeskrivning

Barnperspektiv

Mot bakgrund av att aktuellt förslag om revidering endast innehåller mindre justeringar av text snarare än innehåll bedöms aktuell revidering inte innebära några förändringar ur ett barnrättsperspektiv.

Jämställdhet

Mot bakgrund av att aktuellt förslag om revidering endast innehåller mindre justeringar av text snarare än innehåll bedöms dessa inte medföra några förändringar för kvinnor och män, flickor och pojkar. Förslaget lyfter dock fram Malmö stads policy för mänskliga rättigheter samt ett nytt avsnitt avseende jämlik socialtjänst vilket kan bidra till att ytterligare förtydliga rättigheter för kvinnor och män, flickor och pojkar som arbetsmarknads- och socialförvaltningen riktar sin verksamhet till.

Ekonomiska konsekvenser

Aktuell revidering bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Ikraftträdande och uppföljning

Reviderade riktlinjer föreslås gälla från 2023-06-01. Uppföljning ska ske senast 31 december

2024.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef